УДК 342.951

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ОДНОГО З ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

SOME QUESTIONS OF THE MEASURES OF PROCEEDINGS ON ADMINISTRATIVE VIOLATIONS AS ONE OF THE PRIORITY AREAS OF THE PROSECUTOR IN ADMINISTRATIVE AND TORT PROCEEDINGS

Стефанчук М.М.,
кандидат юридичних наук,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національної академії прокуратури України

Висвітлюються проблемні питання сучасного стану правової регламентації заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи особи, як одного з перспективних напрямків діяльності прокурора в адміністративно-деліктному провадженні, зокрема, в частині відсутності законодавчо визначеного моменту адміністративного затримання особи, з якого повинні обраховуватись його строки, як заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення; невідповідності правовій позиції Конституційного Суду України правової регламентації Митним кодексом України моменту, з якого обчислюється строк адміністративного затримання з метою припинення порушення митних правил; відсутності законодавчої регламентації процедури здійснення приводу як заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення; пропонуються можливі шляхи їх вирішення з метою усунення проблем практичного застосування положень чинного законодавства та визначення чітких критеріїв оцінювання відповідності закону діяльності суб'єктів, уповноважених застосовувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з обмеженням особистої свободи, у процесі здійснення прокурорського нагляду.

Ключові слова: провадження у справах про адміністративні правопорушення, заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, обмеження особистої свободи особи, прокурорський нагляд.

Освещаются проблемные вопросы современного состояния правовой регламентации мер обеспечения производства по делам об административных правонарушениях, связанных с ограничением личной свободы личности, как одного из перспективных направлений деятельности прокурора в административно-деликтном производстве, в частности, что касается отсутствия законодательно установленного момента административного задержания

лица, с которого должны исчисляться его сроки, как меры обеспечения производства по делам об административных правонарушениях; несоответствия правовой позиции Конституционного Суда Украины правовой регламентации Таможенным кодексом Украины момента, с которого исчисляется срок административного задержания с целью прекращения нарушения таможенных правил; отсутствия законодательной регламентации процедуры осуществления привода как меры обеспечения производства по делам об административных правонарушениях; предлагаются возможные пути их решения с целью устранения проблем практического применения положений действующего законодательства и определения чётких критериев оценки соответствия закону деятельности субъектов, уполномоченных применять меры обеспечения производства по делам об административных правонарушениях, связанных с ограничением личной свободы, в процессе осуществления прокурорского надзора.

Ключевые слова: производство по делам об административных правонарушениях, меры обеспечения производства по делам об административных правонарушениях, ограничение личной свободы личности, прокурорский надзор.

The article opens the challenges the current state of legal regulation measures to ensure the proceedings on administrative violations related to the restriction of personal freedom of the individual as one of the priority areas of the prosecutor in administrative and tort proceedings, particularly in the absence of legally defined since administrative detention, which must be calculated from its terms as a means of ensuring proceedings on administrative violations, inconsistencies legal position of the Constitutional Court of Ukraine legal regulation of the Customs Code of Ukraine moment is calculated from the period of administrative detention in order to prevent violation of customs regulations, lack of legal regulations concerning procedures for how to ensure the event proceedings on administrative, offered possible solutions to address the problems of practical application of the provisions of the existing legislation and to establish clear criteria for evaluating compliance with the law of the subjects authorized to apply measures of proceedings on administrative violations related to restriction of personal freedoms in the process implementation of Public Prosecutions.

Key words: proceedings on administrative violations, measures of proceedings on administrative violations, restrictions on personal liberty of a person, prosecutor.

Сучасна законопроектна робота у сфері реформування прокуратури України обумовлена вимогами щодо проведення реформування органів прокуратури відповідно до принципів та стандартів Ради Європи. На реалізацію вказаних вимог спрямований проект Закону України «Про прокуратуру» № 3541 (далі – Проект), внесений Президентом України на розгляд Верховної Ради України 5 листопада 2013 року [1], у пояснювальній записці [2] до якого зазначається, що його розроблено з урахуванням досвіду функціонування прокуратури в європейських державах, стандартів Ради Європи, а також висновків та рекомендацій, які надавалися Венеціанською Комісією щодо законопроектів про реформування прокуратури України.

Вказаним Проектом обсяг «прокурорського нагляду» у сфері забезпечення додержання вимог закону під час застосування заходів впливу за адміністративні правопорушення, визначений ст. 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [3], зводиться до здійснення нагляду за додержанням законів під час застосування заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів під час застосування заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, а також у сфері запобігання і протидії корупції.

Таким чином, сучасна законопроектна робота свідчить про те, що перспективними напрямками досліджень діяльності прокурора у провадженні у справах про адміністративні правопорушення стають нагляд за додержанням законів під час застосування заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, а також у сфері запобігання і протидії корупції.

У зв'язку із цим зазначимо, що у провадженні у справах про адміністративні правопорушення важливу роль відіграють заходи його забезпечення, правова регламентація яких, в основному, міститься у главі 20 КУпАП, де йдеться про адміністративне затримання (ст. 261-263 КУпАП); особистий огляд і огляд речей (ст. 264 КУпАП); вилучення речей і документів (ст. 265 КУпАП), різновидами якого слід вважати: а) тимчасове вилучення посвідчення водія (ст. 265-1 КУпАП), б) тимчасове затримання транспортних засобів (ст. 265-2 КУпАП), в) тимчасове вилучення ліцензійної картки на транспортний засіб (ст. 265-3 КУпАП); відсторонення осіб від керування транспортним засобом, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 266 КУпАП).

За межами цього переліку законодавець визначає ще декілька заходів, які хоча й не увійшли до переліку заходів, передбачених главою 20 КУпАП, однак на доктринальному рівні визнаються такими, що за своїм функціональним призначенням забезпечують провадження у справах про адміністративні правопорушення. Це доставлення порушника – ст. 259 КУпАП; привід особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, – ч. 2 ст. 268 КУпАП [4, с. 126; 5, с. 9-10; 6, с. 10, 17].

Важливість цих заходів для провадження у справах про адміністративні правопорушення пояснюється їх функціями, серед яких виділяють наступні:

- адміністративно-процесуальне припинення, яке найбільш притаманне таким заходам, як доставлення порушника й адміністративне затримання та тимчасове затримання транспортних засобів;

- формування доказової бази; цю функцію виконують особистий огляд і огляд речей, відсторонення від керування транспортним засобом, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції;

- забезпечення виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення; цю функцію виконують вилучення речей і документів, привід [7, с. 123-124].

Доктрина адміністративного права активно займається дослідженням проблем провадження у справах про адміністративні правопорушення, в тому числі інституту заходів забезпечення вказаного провадження. Даним питанням присвячено роботи В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, Д.Ф. Бортняка, Т.Ф. Весельської, Н.А. Галабурди, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янця, Р.С. Мельника, О.І. Миколенка та інших.

Однак незважаючи на вагомі доктринальні напрацювання у сфері досліджуваних питань, адміністративно-деліктне законодавство в частині правового регулювання відносин щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи особи, не повною мірою відповідають стандартам захисту прав приватних осіб, гарантованих положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), яка ратифікована Україною згідно із Законом України від 17 липня 1997 року «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [8], що обумовлює актуальність дослідження правової регламентації окреслених питань.

Метою цієї статті є спроба критичного аналізу правового регулювання відносин у сфері застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи особи, як одного із перспективних напрямків діяльності прокурора в адміністративно-юрисдикційних провадженнях, а також вироблення пропозицій щодо їх вирішення.

З урахуванням поставленої мети, в рамках цієї статті зосередимо увагу на дослідженні проблем правового регулювання відносин щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи особи, таких як доставлення, адміністративне затримання та привід порушника.

Науковці відносять вказані заходи до заходів забезпечення адміністративно-деліктного провадження припинювального характеру, які полягають у профілактиці протиправної поведінки особи, що здійснює правопорушення, за допомогою *примусового обмеження свободи пересування і дій такої особи* (тут і далі виділено мною – М. С.), а також у забезпеченні здійснення процесуальних дій, застосування інших заходів забезпечення, встановлення особи порушника [5, с. 8].

Слід зазначити, що доктрина адміністративного права акцентує увагу на значній кількості проблем правового регулювання відносин у сфері застосування вказаних заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Так, Т.Ф. Весельська, досліджуючи адміністративні процедури, в тому числі затримання особи, та їх оскарження в адміністративному судочинстві, зауважує, що КУпАП не встановлює ніяких процесуальних гарантій за доставлення особи, яка в ст. 259 КУпАП визначена як «порушник». Водночас КУпАП не визначає правового статусу «порушника», а лише «особи, яка притягається до адміністративної відповідальності». Однак з урахуванням того, що метою доставлення особи є складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, на її думку, гарантії прав особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, мають бути поширені й на осіб, які піддані доставленню відповідно до ст. 259 КУпАП. Крім того, вказаний автор вважає, що виділяти доставлення, як окрему процедуру недоцільно, оскільки доставлення є технологічною процедурою, що забезпечує затримання особи з подальшим доставленням до місцезнаходження органу внутрішніх справ, іншого органу [9, с. 14].

В аспекті питання, що розглядається, висловлюються й думки із приводу того, що за своїм змістом процедура доставлення прирівнюється до адміністративного затримання, оскільки в обох випадках особа правопорушника позбавляється волі, у зв'язку із чим слід включити тривалість доставлення особи порушника у загальний строк адміністративного затримання [10].

Н.А. Галабурда на основі аналізу нормативно-правових актів, що регулюють діяльність міліції щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, констатує, що недоліками такого правового регулювання є наступні: недостатня правова регламентація застосування цих заходів на законодавчому рівні і, як наслідок, підміна законодавчої регламентації підзаконними нормативними актами; неузгодженість норм підзаконних правових актів із нормами законів України у цій сфері; відсутність належної систематизації нормативно-правових актів, що ускладнює їх ефективне застосування [6, с. 18]. Указаний автор, досліджуючи особливості процесуального порядку застосування адміністративного приводу та адміністративного доставлення особи до органів міліції, дійшла висновку про необхідність визначення правових засад адміністративного приводу особи та вдосконалення практики його застосування шляхом законодавчого визначення підстав та порядку їх застосування. Основними напрямками такого удосконалення, на її думку, мають стати законодавче закріплення строку адміністративного доставлення особи, який може тривати не більше однієї години з моменту її фактичного доставлення; роз'яснення доставленій особі її прав, зокрема права на оскарження підстав та порядку адміністративного доставлення; визначення специфіки доставлення різної категорії осіб, що підозрюються у вчиненні правопорушення (військовослужбовців та осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, іноземців, неповноліт-

ніх, осіб, що знаходяться у стані сп'яніння, тощо); визначення тактики діяльності працівників міліції під час доставлення (супроводження) осіб залежно від складу та обставин вчинення правопорушення. Також Н.А. Галабурда робить припущення, що доставлення в багатьох випадках є стадією (етапом) адміністративного затримання, вказує на відсутність чіткого правового регулювання процесуального порядку застосування адміністративного затримання, а саме: приводів та підстав застосування, строків та порядку їх відрахування, що призводить до порушення порядку адміністративного затримання, внаслідок чого відбувається порушення прав і свобод громадян [6, с. 9-10].

У контексті досліджуваних питань на особливу увагу заслуговує правова позиція Конституційного Суду України, викладена ним у Рішенні від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 (справа про строки адміністративного затримання) [11]. Сутність вказаної позиції фактично полягає у констатації проблем правового регулювання відносин щодо застосування доставлення та адміністративного затримання як заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення крізь призму відповідності цього регулювання ст. 29 Конституції України.

Так, Конституційний Суд України у вказаному рішенні дійшов висновку, що внаслідок адміністративного затримання відбувається короткострокове позбавлення людини свободи, право на яку передбачено у ст. 29 Конституції України. Те саме, на його думку, стосується і доставлення, яке хоч і відрізняється від адміністративного затримання, однак за своєю суттю є примусовим заходом, пов'язаним із конституційним правом людини на свободу та особисту недоторканність.

Розглядаючи питання конституційності норми КУпАП, яка визначала, що строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення порушника для складення протоколу, а особи, яка була у стані сп'яніння, – з часу її витвереження, Конституційний Суд України зауважив, що невизначеність у вирішенні питання, пов'язаного з часом доставлення порушника, може призвести до певних зловживань із боку відповідних органів у частині, що стосується встановлення можливого строку обмеження права особи на свободу, який з урахуванням часу доставлення може тривати більше, ніж це визначено в законі. Залишилось незрозумілим для нього також питання щодо моменту витвереження особи, яка перебуває у стані сп'яніння, що призводить до невизначеності у встановленні загального часу тримання такої особи у відповідних органах, що також може бути підставою для певних зловживань з їх боку.

У підсумку Конституційний Суд України визнав вказані положення КУпАП такими, що суперечать ст. 8 Конституції України, зазначивши, що положення КУпАП, визнані неконституційними, втрачають чинність із дня ухвалення цього Рішення, а також рекомендував Верховній Раді України привести положення КУпАП у відповідність із цим Рішенням.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» від 13.04.2012 року № 4652-VI [12] ст. 263 КУпАП було викладено в новій редакції, згідно з якою встановлено, що адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години. Винятки встановлено щодо осіб, які порушили прикордонний режим або режим у пунктах пропуску через державний кордон України, яких може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках (для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення) – до трьох діб, а також щодо осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, яких може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках (для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження) – до трьох діб. У разі, якщо таких осіб затримують на строк до трьох діб, закон передбачає обов'язок уповноважених суб'єктів письмово повідомити про це прокурора протягом двадцяти чотирьох годин із моменту затримання.

Привертає увагу та обставина, що в новій редакції ст. 263 КУпАП законодавець, визначивши строки адміністративного затримання, не врегулював питання, з якого моменту повинні обраховуватись ці строки.

Оскільки положення ч. 5 ст. 263 КУпАП у попередній редакції, які визначали, що строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення порушника для складення протоколу, а особи, яка була в стані сп'яніння, – з часу її витвереження, втратили чинність як такі, що є неконституційними, на підставі вказаного вище Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2011 від 11.10.2011 року, а нова редакція ст. 263 КУпАП взагалі ніяк це питання не врегулювала, залишивши визначення моменту адміністративного затримання на розсуд уповноважених суб'єктів, які його здійснюють, що, вочевидь, не відповідає принципу правової визначеності, який є одним із елементів верховенства права та в якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлених такими обмеженнями [13].

У свою чергу, відповідно до Митного кодексу України в редакції від 28 квітня 2013 року [14], тобто до внесення змін до ст. 507 Митного кодексу України Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» № 245-VII від 16 травня 2013 року [15], а саме ч. 4 ст. 507, яка регламентує мету і порядок застосування адміністративного затримання, строк адміністративного затримання обчислювався з моменту *доставлення особи до служ-*

бового приміщення митного органу або до іншого приміщення, де проведення необхідних дій із метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, є можливим, а якщо особа перебувала в стані сп'яніння – цей строк обчислювався *з часу її витвереження*.

Указаним вище Законом України від 16.05.2013 року № 245-VII у ч. 4 ст. 507 Митного кодексу України слова «а якщо особа перебуває у стані сп'яніння – з часу її витвереження» виключено. Таким чином, згідно з чинною редакцією Митного кодексу України [16] строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення особи до службового приміщення органу доходів і зборів або до іншого приміщення, де проведення необхідних дій із метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, є можливим.

Видається, що адміністративне затримання з метою припинення порушення митних правил за своїм змістом має містити ті ж самі конституційні гарантії прав особи, обмеження особистої свободи якої ним здійснюється, що й адміністративне затримання з метою припинення адміністративних правопорушень в порядку КУпАП. У зв'язку із цим нагадаємо висновок Конституційного Суду України з приводу того, що доставлення хоч і відрізняється від адміністративного затримання, однак за своєю суттю є примусовим заходом, пов'язаним із конституційним правом людини на свободу та особисту недоторканність, тому невизначеність у вирішенні питання, пов'язаного з часом доставлення порушника, може призвести до певних зловживань із боку відповідних органів у частині, що стосується встановлення можливого строку обмеження права особи на свободу, який з урахуванням часу доставлення може тривати більше, ніж це визначено в законі.

Конституційний Суд України мотивував своє Рішення від 11.10.2011 року № 10-рп/2011 практикою Європейського суду з прав людини, який неодноразово у своїх рішеннях вказував, що коли йдеться про позбавлення свободи, надзвичайно важливою умовою є забезпечення загального принципу юридичної визначеності, зокрема Рішенням у справах «Барановський проти Польщі» від 28 березня 2000 року [17], «Новік проти України» від 18 грудня 2008 року [18], а також Рішенням у справі «Солдатенко проти України» від 23 жовтня 2008 року [19], в якому Європейський суд із прав людини зазначив, що у випадку, коли національний закон передбачає можливість позбавлення свободи, такий закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля.

Незважаючи на те, що зазначене Рішення Конституційного Суду України стосувалось виключно норм КУпАП у частині визначення строків адміністративного затримання та моменту, з якого ці строки повинні обраховуватись, вважаємо, що висновки Конституційного Суду України, що сформували його правову позицію у цій справі, повинні бути враховані законодавцем під час визначення правового регулювання відносин у сфері реалізації такого примусового заходу, пов'язаного з обмеженням особистої свободи особи, як адміністративне затримання з метою припинення порушення митних правил.

Вирішення окреслених вище проблем правової регламентації заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи особи, вбачаємо у законодавчому визначенні моменту адміністративного затримання особи, з якого необхідно обраховувати строк такого затримання, під яким встановити момент, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд з уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою, як це передбачається ст. 209 Кримінального процесуального кодексу України [20] для цілей кримінального провадження. Одним з аргументів на користь вказаної пропозиції слід зазначити правову позицію Конституційного Суду України, яку він висловив у Рішенні від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003 (справа про гарантії депутатської недоторканності) [21], в якій він визначив, що затримання треба розуміти і як тимчасовий запобіжний кримінально-процесуальний, і як адміністративно-процесуальний заходи, застосування яких обмежує право на свободу та особисту недоторканність індивіда.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, зауважимо, що до основних проблем правової регламентації заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з обмеженням особистої свободи, як одного із перспективних напрямків діяльності прокурора в адміністративно-юрисдикційних провадженнях, слід віднести наступні:

- відсутність законодавчо визначеного моменту адміністративного затримання особи, з якого повинні обраховуватись його строки, як заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- невідповідність правовій позиції Конституційного Суду України, висловленій ним у Рішенні від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 (справа про строки адміністративного затримання), правової регламентації Митним кодексом України моменту, з якого обчислюється строк адміністративного затримання з метою припинення порушення митних правил;

- відсутність законодавчої регламентації процедури здійснення приводу як заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Усі ці питання потребують подальшого наукового дослідження з метою усунення неузгодженості чинного законодавства України з положеннями Конвенції про захист прав людини й основоположних

свобод, що буде відповідати проголошеному конституційному принципу верховенства права, усуне проблеми практичного застосування положень чинного законодавства та визначить чіткі критерії оцінювання відповідності закону діяльності суб'єктів, уповноважених застосовувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з обмеженням особистої свободи, у процесі здійснення відповідного прокурорського нагляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проект Закону України «Про прокуратуру» / Верховна Рада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48935.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про прокуратуру» / Верховна Рада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48935.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [текст] // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.
5. Бортняк Д.Ф. Заходи забезпечення адміністративно-деліктного провадження : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Д.Ф. Бортняк. – К., 2011. – 16 с.
6. Галабурда Н.А. Діяльність міліції щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Н.А. Галабурда. – Дніпропетровськ, 2011. – 24 с.
7. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Адміністративно-деліктний процес : навч. посіб. – Х. : Харків юридичний, 2012. – 228 с.
8. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР [текст] // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.
9. Весельська Т.Ф. Адміністративні процедури затримання, огляду, вилучення та їх оскарження в адміністративному судочинстві : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Т.Ф. Весельська. – К., 2012. – 27 с.
10. Вакуленко Т.О., Соловйов О.В. Відповідність окремих положень кодексу України про адміністративні правопорушення вимогам статті 6 конвенції про захист прав і основних свобод людини // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/4386.
11. У справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання) : Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 р. № 10-рп/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3089.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4652-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 21. – Ст. 208.
13. У справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» : Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 р. № 17-рп/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 52. – Ст. 1746.
14. Митний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20130428/paran3947#n3947.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України : Закон України від 16.05.2013 р. № 245-VII // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1570.
16. Митний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 13 березня 2012 р. № 4495-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.
17. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Барановський проти Польщі» від 28.03.2000 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://coe.kiev.ua/hr/case/04.html.
18. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Новік проти України» від 18.12.2008 р. / Міністерство юстиції України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/19612.
19. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Солдатенко проти України» від 23.10.2008 р. / Міністерство юстиції України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/19612.
20. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
21. У справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, третьої статті 80 Конституції України, частини першої статті 26, частин першої, другої, третьої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України про офіційне тлумачення положення частини третьої статті 80 Конституції України стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності) : Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2003 р. № 12-рп/2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 28. – Ст. 1381.